

ਰਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ

i

ਡੀ.ਐਸ. ਤੇਵਤੀਆ, ਜੇ.

ਓਕਾਰ ਚੰਦ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1977 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 904

11 ਨਵੰਬਰ 1977

ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ (1860 ਦਾ XLV)—ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਧਾਰਾ 12 (ਬੀ), 120, 161, 162; 165 ਏ, -406 ਅਤੇ 420—ਕ੍ਰਿਸਟੀਆਨ ਕੋਡ ਕਾਨੂੰਨ (1947 ਦਾ II)-ਧਾਰਾ 5(1) (ਡੀ) ਅਤੇ 5 (2)-ਬਿਜਲੀ (ਸਪਲਾਈ) ਐਕਟ (1948 ਦਾ ਐਲਾਈਵੀ)—ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਅਤੇ 81 —ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਨਿਯਮ 1959— ਨਿਯਮ 3, 5(4), 7, 7 ਏ, 8(ਡੀ) ਅਤੇ 9— ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਗੈਰ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੈਂਬਰ—ਭਾਵੇਂ " ਬੋਰਡ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ"—ਸਖਤ ਸਬੰਧ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਦਾ—ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ—ਅਜਿਹਾ ਮੈਂਬਰ—ਕੀ ਇਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ—ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਲਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ—ਕੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ — ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਉਹ ਪੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ - ਅਜਿਹੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਪਛਾਣ - ਕੀ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ - ਧਾਰਾ 5(1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ - ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ "ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨੌਕਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਤ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਸਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਜੋ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਨ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਾਰਜਕਾਲ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵੀਂ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ "ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਯਮਤ ਦਫਤਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ। "ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ" ਸਮੀਕਰਨ ਨੂੰ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ "ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਸਮੀਕਰਨ "ਹਰੇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ" ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ। ਇਸ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਵਜੋਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਤ ਦਫਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਕਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਨ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ "ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ

ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਦਿ।" ਪਰ ਸਾਬਕਾ ਸਮੀਕਰਨ ਲਈ "ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ" ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ - ਸੰਜੀਦਾ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। "ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ" ਸਮੀਕਰਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਮਾਸਟਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੌਕਰ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਗੈਰ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੈਂਬਰ "ਬੋਰਡ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ" ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੈ।

(ਪਾਰਾ 14 ਅਤੇ 17)

ਮਾਨਸ਼ਕਰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਕਰ ਦਿਵੇਦੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਏਆਈਆਰ 1970 ਗੁਜਰਾਤ 97 ਤੋਂ ਅਸਹਿਮਤ ਸਨ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

...

(ਪਾਰਾ 25)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ (i) ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮਨੋਰੰਜਕ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਉਣ ਜਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੱਖ ਜਾਂ ਨਫਰਤ ਵਜੋਂ ਵਿਅਕਤੀ" ਅਤੇ (ii) "ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ

ਸਿਰਫ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ; ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਜਿਸਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਾਲ" ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਸੱਲੀ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਉਹਨਾਂ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ; ਪਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਦੁਆਰਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੀ ਕੇਸ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ-ਵਿੱਚ-ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ "ਕਿਸੇ ਹੋਰ" ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 'ਕਿਸੇ ਹੋਰ' ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ। ਜੇਕਰ 'ਕਿਸੇ ਹੋਰ' ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ 'ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ' ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

..

(ਪੈਰਾ 26)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਧਾਰਾ 1 (ਡੀ) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਇੱਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿੱਤੀ ਵਿਗਿਆਪਨ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। - ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਸਾਧਨ ਨਾ ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਨ।

(ਪਾਰਾ 28)

ਮਾਨਸ਼ਕਰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਕਰ ਦਿਵੇਦੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ AIR T970 ਗੁਜਰਾਤ 97 ਨੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ।

Onkar Chand v. State of Punjab, (D. S. Tewatia, J.)

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 397 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ। ਪਟਿਆਲਾ, ਮਿਤੀ 12 ਅਕਤੂਬਰ, 1977 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਤੀ 19 ਅਕਤੂਬਰ, 1977 ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਰੁੱਧ ਮਿਤੀ 19 ਅਕਤੂਬਰ, 1977 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਏ.ਐਸ.ਸੰਧੂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ.

ਡੀਐਸ ਬੋਪਾਰਾਏ ਏਏਜੀ ਪੀ.ਬੀ. ਜਵਾਬਦਾਰ ਲਈ ਡੀ.ਐਸ., ਚਿਮਨੀ ਡੀ.ਏ.

ਨਿਰਣਾ

ਡੀਐਸ ਤਿਵਾਤੀਆ, ਜੇ.-

(1) ਇੱਕ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਰਤਨਗੜ੍ਹ ਸਿੰਧਰਾਂ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਇੱਕ ਦਰਖਾਸਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਲੜਕੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੂਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। -ਕਾਰਡ ਨੰਬਰ 15880, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਨਿਗਮ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਦਿਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਓਕਾਰ ਚੰਦ, ਉਥੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਸੀ; ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਸਮੇਤ 15 ਦਸੰਬਰ 1976 ਨੂੰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ; ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਠੀ ਨੰਬਰ 330, ਸੈਕਟਰ 9-ਏ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਕਤ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਆਪ ਝੱਟ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕੋਠੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੇਗਾ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਦੋਵੇਂ ਉਕਤ ਕੋਠੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਕਿ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਨੇ ਉਸ (ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ) ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਰੁਪਏ ਦੇਣ। ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 12,000 ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਕੋਠੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਜਦਕਿ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀ ਸੀ?

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ (ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੈਸੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨੌਕਰੀ ਪੱਕੀ ਕਰਨੀ ਔਖੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਾਮੀਆਂ ਘੱਟ ਸਨ ਅਤੇ/ਬਿਨੈਕਾਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਕਿਉਂ ਹਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। 5,000 ਐਡਵਾਂਸ ਅਤੇ ਬਕਾਇਆ ਰੁਪਏ। 7,000 ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। 1 ਜਨਵਰੀ 1977 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਰਕਮ ਕਢਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ 5,000 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਉਸ (ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਲੱਭ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। 5,000, ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਹੁ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 5,000 ਹੋਰ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਚੋਣ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਉਸ (ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਆਖਰਕਾਰ 22 ਜੂਨ, 1977 ਅਤੇ 22 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ, 1977 ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੇ 2 ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰੋਨੋਟ ਕੀਤੇ। 5,000 ਰੁਪਏ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ (ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਇਹ ਨੋਟ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ (ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ) ਪੁੱਤਰ

ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਸ (ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ!) ਨੇ ਫਿਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਪਾਸ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਸ (ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਸ ਆਖਰੀ ਇਨਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ 3 ਅਗਸਤ, 1977 ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੰਬਰ 208 ਬਾਣਾ ਘੱਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। 406, 420, 161, 162, 165A ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ), ਅਤੇ .A ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2), ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵਾਂ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਸਨ।

Onkar Chand v. State of Punjab, (D. S. Tewatia, J.)

ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ. ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਸਬੰਧਤ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਮੈਂਬਰ ਸੀ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਰਡ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ, ਬੋਰਡ ਦਾ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5(1)(d), ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਐਕਟ ਦੇ.

, (2) ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਅਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਧਾਰਾ 12(ਬੀ), ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ (ਸਪਲਾਈ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 81, 1948, ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅਪਰਾਧ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ (1977 ਦੀ ਸੀ. ਆਰ. ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 874 ਰਾਹੀਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ 1977 ਦੀ ਸੀ. ਆਰ. ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 904 ਰਾਹੀਂ) ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਸ਼ਾਮਲ, ਇਹਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ।

(3) ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦੀ ਸਵਰੂਪ, -ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਓਕਾਰ ਚੰਦ, ਜੋ ਕਿ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 161, 165 ਏ, 120 ਬੀ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਕੋਲ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਵਿਕਲਪਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ 'ਤੇ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161, 162, 163 ਅਤੇ 165 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਖੁਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਨਿਗਮ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਵਿਦਵਾਨ, ਸਲਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇ।

ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 161, 162, 163 ਅਤੇ 165 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(4) ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਓ ਅਸੀਂ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੀਏ / ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 12801-IW(7)-72/18073, ਮਿਤੀ 8 ਸਤੰਬਰ, 1972 ਦੁਆਰਾ ਬਿਜਲੀ (ਸਪਲਾਈ) ਐਕਟ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਐਕਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ), ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਨਿਯਮ, 1959 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਯਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ

ਮੈਂਬਰ। ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 3 ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ, ਮਿਹਨਤਾਨਾ, ਭੱਤਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਨਿਯਮ (ਨਿਯਮ 5 ਦਾ 40, ਜੋ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਗੈਰ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

“ਇੱਕ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। 100 ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਟਿੰਗ ਯਾਤਰਾ ਭੱਤੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ 'ਜਿੱਥੇ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਨਿਯਮ 7 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਭੱਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ:

ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ: -

ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਸਥਾਈ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵੀ ਨੇੜੇ ਹੋਵੇ, ਯਾਤਰਾ ਭੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ।

ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 7 ਅਤੇ 7-ਏ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਤਰਾ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। . ਨਿਯਮ 8 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਜੋ ਛੁੱਟੀ ਅਤੇ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਵੱਧ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਲਈ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਿਯਮ 9, ਜੋ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

"9. (ਏ) ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ: -

ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਮੈਂਬਰ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਿਊਟੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਓ ਹੁਣ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 6, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ਕਿ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 161, 162, 163, 164, 165 ਅਤੇ 165 ਏ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼, ਜਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ 6 ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: -

"6. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।

(1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ

Onkar Chand v. State of Punjab, (D. S. Tewatia, J.)

ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਲਈ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ: -

(a) ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ :

(b) ਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣਾ।

(5) ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ* ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(6) ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੈਨਾਲਟੀ ਕੋਡ i ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਆਈਓ, ਪਹਿਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਓਕਾਰ ਚੰਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਸਬੰਧਤ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 81 ਜੋ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

"ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ, ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟ ਦਾ ਲੇਬਲ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੀ ਜਾਂ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਰੁ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 12,000, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿਸ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਉਸਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਨਿਗਮ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪਏਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ।

(7) ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 21 ਦੀ 12 ਵੀਂ ਧਾਰਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (a) ਅਤੇ (ਬੀ) ਹਨ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ: -

"21. "ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟ" ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ: - * * * *

* * * *

ਬਾਰੂਵਾਂ।-ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ-

- (a) ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਫੀਸ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ;
- (b) ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕੋਦਰੀ, ਸੂਬਾਈ ਜਾਂ ਰਾਜ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 617 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ।

(8) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਜਾਂ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ "ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ" ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਲਪਨਾ ਦੇ, ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੈ। ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12(ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਫੀਸ ਜਾਂ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ, ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ੳ) ਵੱਲ ਧਿਆਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਫੀਸਾਂ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਪ-ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਧਾਰਾ (a) |) ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ" ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਉਹੀ ਅਰਥ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਉਕਤ ਸਮੀਕਰਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। (a) ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12(a) ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਮੀਕਰਨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਅਰਥ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਤਰਜੀਹੀ ਸਮੀਕਰਨ ਧਾਰਾ 12(b) ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹੀ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਅਰਥ ਰੱਖਦਾ ਹੈ 12 (ਬੀ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਫੀਸਾਂ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ

ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਤਰਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ (ਵਿਆਪਕ ਭਾਵੇਂ ਇਸਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ) ਤੋਂ '*' ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੰਡ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਧਾਰਾ।

(9) ਪ੍ਰਦਯਤ ਕੁਮਾਰ ਬੋਸ ਬਨਾਮ ਮਾਨਯੋਗ ਚੀਫ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ (1) ਉਸਨੇ ਮਾਨਸ਼ੰਕਰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ੰਕਰ ਦਿਵੇਦੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, (2) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ : -

“ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਹਾਇਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਲਪਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੇਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਧਾਰਾ ਬਾਰੂਵੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ ਬਾਰੂਵੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਦਸੰਬਰ, 1964 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ: (i) ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ (ii) ਕਿਸੇ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਗੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ, ਸੂਬਾਈ ਜਾਂ ਰਾਜ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੀ ਧਾਰਾ 617 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੰਪਨੀਜ਼ ਐਕਟ, 1956। ਇਹ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਹਾਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਗੋਰੀ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ। ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ। ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਬਹਿਸ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗੁਜਰਾਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਵਾਂਗੇ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਫੜਨਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਉਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣਨ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

(1) ਏਆਈਆਰ 1956 ਐਸਸੀ 285.

(2) ਏਆਈਆਰ 1970 ਗੁ. 97.

ਗੁਜਰਾਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਵਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਸੇਵਕ ਹੋਣਾ' ਅਤੇ ਚੈਬਰ ਦੀ 20 ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ; ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ'। ਅਈਅਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲੈਕਸੀਕਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 'ਦੂਜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ' ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 'ਸੇਵਾ ਵਿਚ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ - ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚਾਲੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲਕਸ਼ਨੀਨਾਰਾਇਣ ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਬਨਾਮ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਰਕਾਰ, ਏਆਈਆਰ 1954 SC 364 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੌਕਰ, ਇੱਕ ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਏਜੰਟ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਪ੍ਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਹਾਲਸਬਰੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਥਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

"ਇੱਕ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੇਵਾਦਾਰ ਤੋਂ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਵਾਜ਼ਬ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਜਾਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਤੀਜਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਏਜੰਟ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਨੂੰਨੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਜਾਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਏਜੰਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਏਜੰਟ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨੌਕਰ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਿਵਨੰਦਨ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ, (3) ਵਿੱਚ ਸੁਪ੍ਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜੇ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਟੈਸਟ

(3) ਏਆਈਆਰ 1955 ਐਸਸੀ 404.

ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੱਦ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਵਿਧੀ, ਉਹ ਸਮਾਂ ਜਿਸ ਲਈ ਨੌਕਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੁਝ ਸਾਰਥਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗੋਲਬਾਈ ਬਨਾਮ ਪੋਸਟਨਜੀ, (4) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੂਜਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਟਾ ਸਾਈਵ ਟੈਸਟ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ 'ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਗੁਜਰਾਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸੇਵਾ 'ਚ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ 'ਤਨਖਾਹ' ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇੱਥੇ 'ਤਨਖਾਹ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਸੇਵਾ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਨਖਾਹ ਜਾਂ ਪੈਸਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੂਰੇ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ 'ਦੀ ਤਨਖਾਹ' ਦਾ ਅਰਥ "ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ" ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1, ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਝ

Onkar Chand v. State of Punjab, (D. S. Tewatia, J.)

ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, "ਦਸੰਬਰ 1964 ਦੀ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੜੀ ਬਾਰੂਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।"

(10) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 'ਫ਼2' ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (a) ਅਤੇ (b) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ "ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ" ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਸੰਕੁਚਿਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਤ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੀ।

(11) ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 12 ਵੀਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਨ।

(4) ਏ.ਐਲ.ਆਰ. 1935 ਬੰਬ 333.

ਇਸ ਧਾਰਾ. ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਵੀਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1958 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: -

“ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 617 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੇਂਦਰੀ, ਸੂਬਾਈ ਜਾਂ ਰਾਜ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਹਰ ਅਧਿਕਾਰੀ। ”

ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਨੂੰ 1964 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੰ. 40 ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੋਧ ਐਕਟ “ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਰੇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਫੀਸ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡਦੇ ਹੋਏ। ਧਾਰਾ 9 ਵੀਂ ਤੋਂ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ” ਨੇ ਧਾਰਾ 12 ਵੀਂ ਦੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਨੂੰ ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ ਅਤੇ ਸਮੀਕਰਨ “ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ” ਦੁਆਰਾ “ਹਰੇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ” ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਧਾਰਾ 12 ਵੀਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਆਖਿਆ 4 ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। *i*

(12) ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਕੀ ਇਹ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸੰਕੁਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ?

(13) 1958 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਐਕਟ ਨੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ। 1964 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਐਕਟ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ “ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ” ਦੁਆਰਾ “ਹਰੇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ” ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਧਾਰਾ 9 ਵੀਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 12 ਵੀਂ, ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ “ਲੋਕ ਸੇਵਕ” ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

(14) 1964 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਸੋਧ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ “ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਹਰ ਅਧਿਕਾਰੀ” ਦੇ ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

Onkar Chand v. State of Punjab, (D. S. Tewatia, J.)

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 21, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਮਦਿੱਤਾ ਮੱਲ ਐਲ. ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ, (5) ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਦੇ ਨਿਆਂਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਾਓ ਸ਼ਿਵ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿ. ਵਿਧਿਆ ^ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (6) ਕ੍ਰਮਵਾਰ: -

ਏਆਈਆਰ 1939 ਪਿਸ਼ਾਵਰ

“ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸ. 539-ਏ ਦਾ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। “ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟ” ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ S. 21, IPC ਅਤੇ S. 4(2), ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਾ ਉਸ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਅਰਥ ਹੈ। “ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟ” ਦੀ ਇੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ “ਲੋਕ ਸੇਵਕ” ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

A. IR 1953 SC

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ 1949 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੰਬਰ 48 ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਨੂੰ S. 21 ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਪਹਿਲੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਸੋਧਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦੀ “ਲੋਕ ਸੇਵਕ” ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ “ਹਰ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ” ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ “ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ” ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ S. 21 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ . ਐੱਸ. 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 9, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ . ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਤਾਜ ਇੱਕ “ਜਨ ਸੇਵਕ” ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ - ‘ਸਮਰਾਟ ਬਨਾਮ ਸਿਬਨਾਥ ਬੈਨਰਜੀ, ਏਆਈਆਰ 1945 ਪੀਸੀ 156 ਐਟ ਪੀਪੀ, 162 ਅਤੇ 163(ਐੱਚ), ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ “ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ” ਹੈ। ਰਾਜਪਾਲ. ਇਸੇ ਤਰਕ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿੰਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਵਿੰਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦਾ “ਅਧਿਕਾਰੀ” ਹੋਵੇਗਾ।

(15) ਜੇਕਰ “ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ” ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਸੰਕੁਚਿਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨੌਕਰ ਸੀ। ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਸਨੇ ਗੁੱਝਿਆ ਰਹਿਣਾ ਸੀ,

(51) ਏਆਈਆਰ 1939 ਪਿਸ਼ਾਵਰ 38.

(6) ਏਆਈਆਰ 1953 ਐਸਸੀ 394.

ਉਸ ਉੱਤੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ, ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ "ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ "ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ" ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਕੁਚਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਜੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤਨਖਾਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਇੱਕ ਸਥਿਤੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਮੰਤਰੀ ਕੋਈ ਤਨਖਾਹ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ "ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ? ? ਜੇਕਰ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਤਤਕਾਲੀ ਅਣ-ਸੋਧੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਗਮ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਨੂੰ ਖੰਭ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ, ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਦੰਡ ਉਪਬੰਧਾਂ, ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਵਧਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। iSection 21 ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਸਮੀਕਰਨ "ਹਰੇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ" ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ ਸਮੀਕਰਨ "ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ" ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(16) TheiTheir:dLordshipst of
theipiSupreme)UICourtivehave'U(ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ
ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ ਕਰੋ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਐਮ.
ਨਰਾਇਣਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, (7 |) ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਸਬੰਧ
ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਹੈ:-

“ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੰਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ,
ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ . ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ
ਹੈ।

(7) ਏਆਈਆਰ 1963 S7c7T116. ~;

Onkar Chand v. State of Punjab, (D. S. Tewatia, J.)

.offence ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਾਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿ ਕੋਈ ਕੈਸਸ ਓਮਿਸਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਗੱਲ ਸ਼ਰਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੰਨੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ^ ਜੇਕਰ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਦੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲੱਭਣਾ ਜਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਦੇਹ ਜਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਦਾ ਹੈ:

"ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਜਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਪਾਅ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਆਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਭਾਵ, ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਮਾਨਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ "ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ" ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਖੜੇ ਹਨ, ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਸਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜੋ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਨ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ।

(17) ਹੁਣ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਏ) ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕਲਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਧਾਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਦਫਤਰ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਖੜੇ ਸਨ

ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ।

(18) ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਧਾਰਾ 12(ਬੀ) ਵਿੱਚੋਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

(19) ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਮੈਂਬਰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਸਫ਼ਰੀ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰੇਡ I ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹਨ। ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਰੁ. 100 ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਟਿੰਗ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, "ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਫੀਸ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12(ਬੀ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੋਰਡ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ "ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਿਯਮਤ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ। "ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ" ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਦਿ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਅਸੋਸੀਏਟ ਐਕਟ, 1964 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੀਕਰਨ "ਹਰੇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ" ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਅਫਸਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਉਕਤ ਸਮੀਕਰਨ ਨੂੰ "ਹਰੇਕ ਕਰਮਚਾਰੀ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਹਰੇਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ "ਹਰੇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ "ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਵਜੋਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਫਤਰ, ਉਕਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਨ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ "ਸਥਾਨਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ।

ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਦਿ।" ਪਰ ਸਾਬਕਾ ਸਮੀਕਰਨ ਲਈ "ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ" ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਸੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ" "ਸੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ" ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਮਾਲਕ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਕ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਉਸ ਤੰਗ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਸਰਲਾ, ਜੇ. ਨੇ ਮਾਨਸ਼ੰਕਰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ੰਕਰ ਇਵੇਦੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) (2) ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ "ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਲਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ

Onkar Chand v. State of Punjab, (D. S. Tewatia, J.)

ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਹਿੱਸਾ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਦਸੰਬਰ, 1964 ਦੇ 1964 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਐਕਟ ਨੰ. 40 ਦੁਆਰਾ, ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਭਰਿਆ ਹੈ।

(20) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕ੍ਰੈਟੀਓਕਲੋਫ ਦ)1 ਸੁਪ੍ਰੀਮ 1 ਕੋਰਟੀ:ਫੈਸਲਾ ਪਿੰਨ:ਡੀ ਪ੍ਰਦਯਤ ਕੁਮਾਰ ਬੋਸ ਦੇ ਕੇਸ (7) (ਸੁਪਰਾ)), ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ, ਕੋਈ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਇੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਲਈ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 320 (3) (ਸੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ 'ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ' ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 229 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਧਿਆਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਤੱਥ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਨੁਛੇਦ 320, 209 ਅਤੇ 210 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ^ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਮੀਕਰਨ "ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨਾ" ਜਿਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਹੈ, ਜੋ

ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਇਸਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(21) ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ "ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਤਾਂ ਹੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਾਬਕਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਨੌਕਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ (ਬੋਰਡ ਦੇ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ) ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਜੋ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਦੰਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (ਬੀ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਸੀ। ਕੋਡ।

(22) ਆਪਣੀ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਲਈ, ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ: (i) ਅਜਮੇਰ ਰਾਜ (ਹੁਣ ਰਾਜਸਥਾਨ) ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਜੀ ਲਾਲ (8), (ii) ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ V। ਜਗਤਸਿੰਗ ਚਰਨਸਿੰਗ ਅਰੋੜਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (9), ਅਤੇ (iii) ਦਲਪਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, (10), ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮਹੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਵਿਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ' ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। (11), ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

(23) ਸ਼ਿਵਜੀ ਲਾਲ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਫੁਲੇਰਾ ਵਿਖੇ ਰੇਲਵੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ; ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਉਸ ਨੂੰ 1000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਰੇਲਵੇ ਰਨਿੰਗ ਸ਼ੈੱਡ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। 100. ਇਸ ਰਕਮ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

- (8) ਏਆਈਆਰ 1959 ਐਸਸੀ 847
- (9) ਏਆਈਆਰ 1964 ਐਸਸੀ 492.
- (10) ਏਆਈਆਰ 1969 ਐਸਸੀ 17.
- (11) ਏਆਈਆਰ 1955 ਐਸਸੀ 70.

ਦੋਸ਼ੀ ਜਦੋਂ ਬਕਾਇਆ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਇਆ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ; ਜਾਲ ਵਿਛਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰੰਗੇ ਹੱਥੀਂ ਫੜ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(1)(d) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 5(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ: (i) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਸੀ, (ii) ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਕੀ ਕੋਈ 'ਜੁਰਮ' ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ (iii) ਕੀ ਧਾਰਾ

Onkar Chand v. State of Punjab, (D. S. Tewatia, J.)

5(2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਖ਼ੁਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(1)(d) ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਰੇਲਵੇ ਰਨਿੰਗ ਸ਼ੈਡ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(24) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਮੰਨਿਆ, ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੋ ਹੋਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ। ਦੂਜੇ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਵਾਂਗੂ, ਜੇ., ਨੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਨੀਵਾਂ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ:- 'ਆਈ

“ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਭਾਗ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ (ਬੇਲੋੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ) ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:

"ਜੇ ਕੋਈ ਵੀ, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਤਸੱਲੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ (1) ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, (2) ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ (3) ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ 6 ਅਕਤੂਬਰ, 1954 ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਰਕਮ 50 ਤੋਂ

ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ "ਰੇਲਵੇ ਰਨਿੰਗ ਸ਼ੈਡ ਵਿੱਚ ਉਸ ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ" ਵਜੋਂ ਹੁਣ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਤੱਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ; ਪਰ ਤੀਸਰਾ ਅੰਸ਼, (ਅਰਥਾਤ, ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਨੋਰਥ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ) ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰੇਲਵੇ ਰਨਿੰਗ ਸ਼ੈਡ, ਆਬੂ ਰੋਡ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਵਜੋਂ ਲਏ ਸਨ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਕੌਣ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਆਬੂ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਨੌਕਰੀ ਦਿਵਾਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਉੱਥੇ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਕੌਣ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਆਬੂ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪਣ, ਭਾਵ ਉਸਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦਰਖਾਸਤ ਪ੍ਰੇਮ

ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ; ਪਰ ਪ੍ਰੋਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਬੂ ਰੋਡ 'ਤੇ ਰੇਲਵੇ ਰਨਿੰਗ ਸ਼ੈੱਡ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ। ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰੋਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਭਾਵ, ਉਸਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇ।

Onkar Chand v. State of Punjab, (D. S. Tewatia, J.)

ਨੌਕਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮ ਦੀ ਇੱਕ ਵੀ ਧਾਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅੰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(1)(d) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 5(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਬਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ, ਧਨੇਸ਼ਵਰ ਨਰਾਇਣ ਸਕਸੈਨਾ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ (121) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਿਵਜੀ ਲਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਜਗਤਸਿੰਘ ਚਰਨਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਦੇ ਕੇਸ (9) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਵਜੀ ਲਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (8) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਦੂਜੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦਿਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਰਾਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਨੁਕਸ ਪੁਰਾਣੇ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਦੇ ਤਹਿਤ ਠੀਕ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਬੇਨਿਯਮੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸ਼ਿਵਜੀ ਲਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (8) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਰੇਖਾਬਿੰਦ ਕੀਤਾ : -

“ਕਿ ਚਾਰਜ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ, ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਕੌਣ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ਼ਿਵਜੀ ਲਾਈ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ. S. 161 ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਮੱਗਰੀ ਜੋ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ '* ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ।

ਫਿਰ ਵੀ, ਜਗਤਸਿੰਘ ਚਰਨਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਦੇ ਕੇਸ (9) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਵਜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ

(12) ਦੋਆਈਆਰ 1962 ਐਸਸੀ 195.

ਲਾਲ ਦਾ (8) (ਸੁਪਰਾ) ਕੇਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸ਼ਿਵਜੀ ਲਾਲ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਨੇ ਉਸ ਕੇਸ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

(25) ਜਗਤਸਿੰਗ ਚਰਨਸਿੰਗ ਅਰੋੜਾ ਦੇ ਕੇਸ (9) (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਰਾਜ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਨਿਗਮ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕੰਟਰੋਲਰ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਜਗਤਸਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਫੌਜ ਵਿੱਚੋਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਡੋਗਰਸਿੰਗ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਧੂਲੀਆ ਵਿਖੇ ਉਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਡਰਾਈਵਰ ਵਜੋਂ ਸਾਬਕਾ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ। ਜਗਤਸਿੰਗ ਨੌਕਰੀ ਪੱਕੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਰੁਪਏ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। 50/- ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਡੋਗਰਸਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਏ ਸਨ, ਜਗਤਸਿੰਗ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੋਰ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ। . 50/-। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੋਗਰਸਿੰਗ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋਇਆ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਜਗਤਸਿੰਗ ਨੂੰ ਰੰਗੇ ਹੱਥੀਂ ਫੜ ਲਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ, ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

"ਜੇ ਕੋਈ ਵੀ, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਜਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ; ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪੱਖ ਜਾਂ ਨਫਰਤ"।

ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਗਤਸਿੰਗ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਦ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਡੋਗਰਸਿੰਗ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਇਸ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 161 ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਕਿ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ: -

"ਜੇ ਕੋਈ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਤਸੱਲੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। "।

ਵਿਨਿਚ ਸ਼ਿਵਜੀ ਲਾਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ (8) (ਸੁਪਰਾ) ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।

(26) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲਪਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (10) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ

Onkar Chand v. State of Punjab, (D. S. Tewatia, J.)

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਦੰਡ ਸੀਹਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ:-

“ਭਾਗ 161 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਫੜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: (1) ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਸੀ, (2) ਜੋ ਉਸਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਇਆ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, (3) ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਤਸੱਲੀ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਰਾਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ (4) ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਤਸੱਲੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਇਨਾਮ, (ਏ) ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ; ਜਾਂ (ਬੀ) ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਉਣਾ, ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੱਖ ਜਾਂ ਨਫਰਤ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ (ਸੀ) ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਾਲ।

(27) ਇੱਕ ccA ਆਮ:featurea] in all the; ਇਹਾਵੀਨਬੀ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਉਤਸੁਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਹੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਕੇਸ (11) (ਸੁਪਰਾ), ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਕੰਨ ਲੀਅਰ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਕਾਨਪੁਰ ਸਥਿਤ ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਰਨਿੰਗ ਸ਼ੈੱਡ ਫੋਰਮੈਨ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਕਲਰਕ ਸੀ। ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। 150।/- ਕੁਰਫੇਕਨ ਤੋਂ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ—ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਲੋਕੋਮੋਟਿਵ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਛਾਂਟੀ ਵਾਲਾ ਕਲੀਨਰ। ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੁਝ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਨੌਕਰੀ ਦਿਵਾਉਣੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਖੁਦ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਜੋ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ

(28) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਗੁਣਾ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

(1) ਕਿ ਜੁਰਮ ਸਿਰਫ਼ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ (ii) ਕਿ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(29) ਪਹਿਲੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਕ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ :-

ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਇਸ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ "ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਾਲ" ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਉਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੈਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹੈ- ■ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ 161, IPC ਦੇ ਚੌਥੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ ਇਨਾਮ"। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, (ਜਾਂ ਜੋ ਉਸਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ) ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 161, IPC, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (c) ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ:

"ਏ. ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ, Z ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ A ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੇ Z ਲਈ ਇੱਕ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ Z ਨੂੰ ਇਸ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ A ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। A ਨੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਵਜੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਧਾਰਾ 161, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। "

ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਪੈਸੇ, ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮ, ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਾਲ" ਵਾਕੰਸ਼

Onkar Chand v. State of Punjab, (D. S. Tewatia, J.)

ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ: -

Y

"ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਖੋਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ " - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਅਰਥਾਤ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਹੈੱਡ-ਕਲਰਕ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਾਰਾ 161, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਗ ਦਾ ਪਦਾਰਥਕ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

ਕੋਦਰੀ ਜਾਂ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਡਿਸ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ।" 4

"ਕੋਦਰੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ" ਵਾਕੰਸ਼ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਕੋਈ ਵੀ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟ" ਵਾਕੰਸ਼ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 161, ਆਈਪੀਸੀ (ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ ਜਾਂ ਕਾਰਜ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ, ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਰਸੀਦ ਹੈ। ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਰੇਖਾੰਕਿਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀ ਕਿ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਫੈਸਲੇ, ਯਾਨੀ ਜੇ. ਸ਼ਿਵਜੀ ਲਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (81) (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਕੇਸ (11) (ਸੁਪਰਾ), ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੁਣਾਏ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਦੋ ਫੈਸਲੇ, ਯਾਨੀ ਜਗਤਸਿੰਘ ਚਰਨਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਦਾ ਕੇਸ (9) (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਦਲਪਵਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੇਸ (10) (ਸੁਪਰਾ), ਦੋ-ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਵਜੀ ਲਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (8) (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਭਾਰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ, ਧਨੇਸ਼ਵਰ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਕਸੈਨਾ ਦੇ ਕੇਸ (12) (ਸੁਪਰਾ), ਜਦਕਿ ਇਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਲਈ ਦੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਜਗਤਸਿੰਘ ਚਰਨ-ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਏ) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਮਾੜਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ, ਭਾਵੇਂ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਖੁਦ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ਿਵਜੀ ਲਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਹੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, (1) (ਸੁਪਰਾ) ਬਿੰਦੂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(30) ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ: (i) "ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਉਣ ਜਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਨੋਰਥ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪੱਖ ਜਾਂ ਨਫਰਤ" ਅਤੇ (ii) " ਰੈਂਡਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ, ਕਿਸੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ, ਜਿਸਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ" ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਉਹਨਾਂ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਦੁਆਰਾ ਉਪਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੀ ਕੇਸ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋੜ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ 'ਕਿਸੇ ਹੋਰ' ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 'ਕਿਸੇ ਹੋਰ' ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ ਸੀ। -ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਜੇਕਰ 'ਉਸ' ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ 'ਚਾਰਜ' ਵਿੱਚ 'ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ' ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਨਿਗਮ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਨਿਗਮ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦਿਸ਼ਟ ਹੈ। ਚਾਰਜ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਨਿਗਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਧਾਰਾ 161 ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾਮੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ

Onkar Chand v. State of Punjab, (D. S. Tewatia, J.)

ਧਾਰਾ 161 ਵਿੱਚ "ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਾਲ" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਪੱਖ ਜਾਂ ਨਫਰਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ/ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ, ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ, ਜਿਸਦਾ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ (ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(31) ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਓਕਾਰ ਚੰਦ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ, ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਧਾਰਾ 5 (ਐਲ) (ਲ) ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਿਆ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਅਪਰਾਧ d), ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2)) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ *ਯਨੇਸ਼ਵਰ ਨਰੈਂਦਰ ਸਕਸੈਨਾ ਦੇ ਕੇਸ (12) (ਸੁਪਰਾ)* ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ *ਦਫ਼ਲਪਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (10) (10)* ਵਿੱਚ *supra* ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ। ਸੈਕਸ਼ਨ > 5(1)(d) *ibid* ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ। *ਯਨੇਸ਼ਵਰ ਨਰਾਇਣ ਸਕਸੈਨਾ ਦੇ ਕੇਸ (12) (ਸੁਪਰਾ)* ਵਿੱਚ ਬੈਚ ਲਈ ਰਾਏ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਹਨ: -

“ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੁਰਮ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਦੇ ਜੁਰਮ ਨਾਲੋਂ ਚੌੜਾ ਅਤੇ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐੱਸ. 161 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀ. (d |) ਦੇ S. 5(1), ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਘਿਰੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਤੁਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੁਤਾਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। "ਡਿਊਟੀ" ਅਤੇ "ਦੁਰਾਚਾਰ" ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਲਈ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਸੀ.ਐੱਲ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। (d) ਉਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਜੋ ਜਨਤਕ

ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵੇਲੇ, ਉਸਨੇ ਧਾਰਾ 5(1)(d) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ

, S. 5(2) ਦੇ ਤਹਿਤ S. 5(1)(d) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

(32) ਸ੍ਰੀ uAnandraiSwaroop, 'inlearned counsel for thepetitio, ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(1)(d) ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਤਾਂ ਹੀ ਆਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੇ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਉਸਨੇ ਮਾਨਸ਼ਕ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਕਰ ਦਿਵੇਦੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, (2) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ DB ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ:

“ਹੁਣ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ 'ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ' ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ 'ਨਹੀਂ ਤਾਂ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ 'ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਰਥਾਤ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਉਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਢੰਗ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਧਾਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹਨਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ 'ਨਹੀਂ ਤਾਂ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ 'ਨਹੀਂ ਤਾਂ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ 'ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ*' ਜਾਂ 'ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਧਾਰਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਜਿਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਹੈ।

Onkar Chand v. State of Punjab, (D. S. Tewatia, J.)

“ਉਸ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਜਿਸਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਹਾਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਧਾਰਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਬਾਈ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਦੋ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਦੂਜੇ ਦੁਆਰਾ' ਇਕ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ 'ਇਸ ਦੂਜੇ ਤਰੀਕੇ' ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਧਾਰਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, 'ਦੁਆਰਾ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਉਸਾਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆਯੋਗ ਹੈ। ਅਗੇਤਰ 'ਬਾਈ' ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ 'ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ' ਸ਼ਬਦ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸਾਰੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ AIR 1956 SC 176 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ, ਧਾਰਾ 161 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਆਦਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 5(1) ਦੀ ਧਾਰਾ (AI) ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 165 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਆਦਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਧਾਰਾ (c) ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਇੱਕ

ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ

ਉਲੰਘਣਾ

ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਸਾਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 405 ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਲਾਜ਼ (ਈ) ਆਰਥਿਕ ਸਰੋਤਾਂ ਜਾਂ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਧਾਰਾਵਾਂ (a), (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਧਾਰਾ (ਈ) ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਅਰਥ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (ਡੀ) 'ਤੇ ਲਗਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਰੱਖੇਗਾ। ਉਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਵਸਤੂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦੰਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ A ਹੋਵੇਗੀ; ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਡਰਦਾ ਹਾਂ, ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਅਸਮਰੱਥ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ,

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਧਾਰਾ (1)(d) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, - ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਸਾਧਨ ਨਾ ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਨ।

(33) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(34) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਖੁੱਝ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

Onkar Chand v. State of Punjab, (D. S. Tewatia, J.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ